אוניברסיטת בר-אילן

הפקולטה למדעי הרוח

המחלקה לספרות משווה

כתיבה והגשה של הצעת מחקר לעבודת דוקטור

הנחיות מחלקתיות לתלמידי מחקר לתואר שלישי

שנת הלימודים תשפ"ז · נוסח נובמבר 2026

הנחיות אלה משלימות את התקנון והנהלים של בית הספר ללימודים מתקדמים.

במקרה של סתירה, הוראות בית הספר גוברות.

תוכן העניינים

1. מטרת ההנחיות ומעמדן 3
2. לוח זמנים, מנחים וחובות 3
2.1 מועד ההגשה 3
2.2 המנחים 3
2.3 דיווח שנתי על התקדמות 3
3. שיפוט ואישור 3
3.1 ההגשה 3
3.2 שני מסלולי שיפוט 4
3.3 תיקונים ואישור סופי 4
3.4 לאחר האישור 4
4. דרישות פורמליות (מחייבות) 5
4.1 עימוד לפי דרישות המחלקה 5
5. מבנה ההצעה ותוכנה בחקר הספרות 5
5.1 תקציר 6
5.2 מבוא ומצב המחקר 6
5.3 שאלת המחקר, התזה, המטרות והחידוש 6
5.4 המתודולוגיה: הפרק המכריע 6
5.5 ממצאים ראשוניים: קריאה לדוגמה 8
5.6 מתווה פרקים ולוח זמנים 8
5.7 רשימת המקורות 8
6. עבודת דוקטור במתכונת של אסופת מאמרים 8
7. ציטוט, מראי מקום ורישום ביבליוגרפי לפי MLA 8
7.1 הפניות בגוף הטקסט 8
7.2 ציטוטים 9
7.3 ציטוטים בלשונות אחרות 9
7.4 רשומות ברשימת המקורות: תשעת רכיבי הליבה 9
7.5 רשימת המקורות 11
8. יושרה אקדמית ושימוש בבינה מלאכותית יוצרת 11
9. במה מתמקדים השופטים 12
10. רשימת בדיקה לפני ההגשה 12
נספח א': תבנית לעמוד השער 13
נספח ב': טפסים ומקורות 14
נספח ג': הוראות לשימוש נכון בכלי בינה מלאכותית יוצרת 15

1. מטרת ההנחיות ומעמדן

בית הספר ללימודים מתקדמים קובע את המסגרת להצעות מחקר לתואר שלישי בכל האוניברסיטה: מה ההצעה חייבת לכלול, מה היקפה המרבי, וכיצד היא נשפטת ומאושרת. את התוכן הוא מותיר לתחום הדעת. מסמך זה מפרט את מה שהמחלקה לספרות משווה מצפה למצוא בהצעת מחקר לדוקטורט בחקר הספרות: שאלת מחקר מקורית, שליטה בתחום, מתודולוגיה מפורשת (קורפוס, ציר השוואה, תאוריה, שיטת קריאה, לשונות), הדגמה שהשיטה פועלת, ותוכנית מציאותית. שיטת הציטוט היא **MLA (MLA Handbook, מהדורה תשיעית, 2021); שיקגו (באחת השיטות מחבר-שנה או הערות וביבליוגרפיה מהדורה 17 ואילך); במקרים חריגים בהם העבודה היא בין-תחומית עם מדעי החברה ייתכן שימוש בAPA.**

סעיפים 2–4 חוזרים על כללי בית הספר המחייבים. סעיפים 5–7 הם דרישות המחלקה. סעיפים 8–10 הם כלים לבדיקה עצמית.

2. לוח זמנים, מנחים וחובות

2.1 מועד ההגשה

- הצעת המחקר מוגשת לוועדה המחלקתית **בתוך שנה ממועד הקבלה ללימודים לקראת התואר השלישי**.
- עיכוב בהגשת הצעת המחקר מחייב הגשת בקשת הארכה מדי שנה בשנה ותשלום שכר לימוד כפי שייקבע על ידי האוניברסיטה.
- המלצת המחלקה: להעביר טיוטה מלאה למנחה/ים לפחות **[[מספר]] חודשים** לפני תום השנה, כדי לאפשר תיקונים ושיפוט.

2.2 המנחים

- לפי התקנון, המנחה הוא חבר/ת סגל מהמסלול הרגיל בדרגת מרצה בכיר לפחות. מרצה יכול/ה להנחות בהנחיה משותפת עם מנחה בדרגה מתאימה, באישור בית הספר.
- אם לאחר מינוי המנחה יתברר שאופי הנושא מחייב מנחה נוסף, הוועדה המחלקתית רשאית למנותו בהסכמת המנחה הראשון ובאישור בית הספר.
- ההצעה נכתבת בתיאום הדוק עם המנחה/ים, והם חותמים עליה לפני הגשתה.

2.3 דיווח שנתי על התקדמות

לאחר אישור ההצעה, הסטודנט/ית מדווח/ת לוועדה המחלקתית אחת לשנה על התקדמות המחקר: עמוד אחד ובו ראשי הפרקים או שלבי העבודה כפי שפורטו בהצעה, מה נעשה בשנה החולפת, והחל מהשנה השלישית המועד המשוער לסיום, בחתימת הסטודנט/ית והמנחה. תוכנית העבודה שבהצעה (5.6) היא הבסיס לדיווחים אלה, ולכן עליה להיות מציאותית.

3. שיפוט ואישור

3.1 ההגשה

1. הסטודנט/ית מגיש/ה את ההצעה, חתומה בידי המנחה/ים, לוועדה המחלקתית באמצעות המזכירות: **שם וכתובת דוא"ל**.

2. להצעה מצורף טופס **"הגשת הצעת מחקר לעבודת דוקטור"**, חתום בידי הסטודנט/ית, המנחה/ים ויו"ר הוועדה המחלקתית, וכן אישור שניתן לבצע את המחקר במחלקה.
3. אם המחקר מחייב אישור ועדת אתיקה (ראיונות, שאלונים, מחקרי התקבלות עם משתתפים חיים, מסמכים אישיים בלתי מפורסמים של אנשים חיים), יש להשיג את האישור **לפני** שליחת ההצעה לשיפוט.

3.2 שני מסלולי שיפוט

בית הספר מאפשר שני מסלולים. המחלקה נוהגת לפי **[[מסלול א' / מסלול ב' / לפי החלטת הוועדה המחלקתית]]**.

מסלול	אופן הפעולה
א. שני שופטים	הוועדה המחלקתית ממנה שופט/ת פנים (חבר/ת סגל בבר-אילן בדרגת מרצה בכיר לפחות, במסלול הרגיל) ושופט/ת חוץ (באותה דרגה, ממוסד אחר להשכלה גבוהה בישראל). חריגים (שני שופטים מחוץ לבר-אילן, שופטים בדרגה או במסלול אחרים, שופטים ממוסדות בחו"ל או מהמכללות האקדמיות בארץ) טעונים אישור בית הספר **לפני** שליחת ההצעה, על פי בקשה מנומקת בצירוף קורות חיים ורשימת פרסומים. השופטים צריכים להיות בקיאים בנושא, ואין למנות שופטים שחלקו פרסומים משותפים עם המנחה או עם הסטודנט/ית בחמש השנים שקדמו להגשה. כל שופט/ת מוסר/ת חוות דעת מנומקת: האם ההצעה ראויה לאישור, ובמקרה הצורך אילו תיקונים נדרשים.
ב. ועדה מלווה	הוועדה כוללת את המנחה, שני חברים פנימיים וחבר/ה חיצוני/ת (או חבר/ה פנימי/ת אחד/ת וחבר/ה חיצוני/ת כשיש יותר ממנחה אחד). שלושה מהחברים בדרגת מרצה בכיר ומעלה. הסטודנט/ית **מגן/ה על ההצעה בפני הוועדה**. יו"ר הוועדה כותב/ת סיכום מנומק, בחתימת החברים, המועבר לבית הספר בתוך שבועיים עם המלצה: לאשר; להורות על הצעה חדשה ובחינה נוספת; או לפסול את ההצעה ולהפסיק את הלימודים. הוועדה מלווה את המחקר בהמשך, ורשאית לבקש מהסטודנט/ית לדווח על התקדמותו/ה בעל פה.

3.3 תיקונים ואישור סופי

- אם נדרשים תיקונים, הסטודנט/ית מגיש/ה **מכתב מפורט של התיקונים שבוצעו**, בתגובה לכל הערה, בצירוף אישור המנחה. אם שופט/ת דרש/ה תיקונים מהותיים, ההצעה המתוקנת חוזרת אליו/ה לחוות דעת שנייה.
- המחלקה מעבירה לבית הספר את הטופס החתום, את ההצעה, את חוות הדעת, ובמידת הצורך את מכתב התיקונים.
- **האישור הסופי בידי בית הספר ללימודים מתקדמים**, הרשאי לדרוש שינויים, הצעה חדשה או שיפוט נוסף.

3.4 לאחר האישור

הצעת המחקר שאושרה **מחייבת**. כל שינוי בנושא, כגון הרחבתו או צמצומו, טעון אישור בית הספר, באמצעות טופס לבקשות שונות החתום בידי המנחה והמחלקה. עבודת דוקטור שאינה בנושא שאושר לא תתקבל לשיפוט.

4. דרישות פורמליות (מחייבות)

- **עמוד שער** ובו שם ההצעה בעברית ובאנגלית (תבנית בנספח א').
- **תוכן עניינים.**
- **סקירת ספרות** הכוללת התייחסות לידע הקיים בנושא.
- **חשיבות המחקר ומטרותיו.**
- **שיטות המחקר** ו**מהלך המחקר המתוכנן**.
- **רשימה ביבליוגרפית מפורטת.**
- **היקף מרבי: 30 עמודים, ללא עמוד השער והרשימה הביבליוגרפית.** המחלקה ממליצה על **20–25 עמודים**; הצעה הזקוקה לשלושים עמודים צריכה לדעת לנמק זאת.
- מספור כל העמודים.

4.1 עימוד לפי דרישות המחלקה

פריט	דרישה
נייר ושוליים	A4; שוליים של 2.5 ס"מ מכל צד.
גופן	עברית: David או Arial בגודל 12. אנגלית: Times New Roman או Arial בגודל 12. הערות בגודל 10.
ריווח	1.5 שורות בגוף הטקסט. ציטוטי בלוק, הערות ורשימת המקורות יכולים להיות ברווח יחיד.
כותרות	ממוספרות ואחידות (1., 1.1, 1.2 ...).
שפה	עברית או אנגלית. עבודת הדוקטור עצמה נכתבת בעברית, אלא אם בית הספר אישר שפה אחרת (ראו הנחיות המחלקה לעבודת הדוקטור). מי שמתכוון/ת לכתוב את העבודה באנגלית יציין/תציין זאת בהצעה ויגיש/תגיש את בקשת השפה במקביל.
קובץ	קובץ PDF אחד בשם Surname_Firstname_PhD-proposal.pdf.

5. מבנה ההצעה ותוכנה בחקר הספרות

הטבלה מראה כיצד יש להבין כל רכיב שבית הספר דורש בהצעת מחקר לדוקטורט בחקר הספרות. מותר להשתמש בכותרות הספרותיות שבעמודה האמצעית, ובלבד שהסדר יישמר.

דרישת בית הספר	בחקר הספרות	היקף מומלץ
(תקציר, מומלץ)	תקציר: שאלה, קורפוס, תזה, תרומה	עמ' 1
סקירת ספרות	מבוא ומצב המחקר	6–8 עמ'
חשיבות המחקר ומטרותיו	שאלת המחקר, התזה, המטרות והחידוש	2–3 עמ'
שיטות המחקר	מתודולוגיה: קורפוס, ציר השוואה, תאוריה, שיטת קריאה, לשונות, מקורות	5–7 עמ'
(חלק משיטות המחקר) - אופציונלי	ממצאים ראשוניים: קריאה לדוגמה	3–4 עמ'
מהלך המחקר המתוכנן	מתווה פרקים ולוח זמנים	2–3 עמ'
רשימה ביבליוגרפית מפורטת	רשימת מקורות: מקורות ראשוניים ומחקר	אינה נספרת

5.1 תקציר

עמוד אחד שגם שופט/ת שאינו/ה מומחה/ית לתחום הצר יוכל/תוכל לעקוב אחריו: הבעיה, הקורפוס, התזה המוצעת, השיטה, ומה תוסיף העבודה לידע.

5.2 מבוא ומצב המחקר

ברמת הדוקטורט הסקירה צריכה להעיד על שליטה בתחום, לא על היכרות עמו. יש לארגן אותה לפי בעיות ועמדות פרשניות; להראות היכן המחקר מסכים, היכן הוא חלוק והיכן הוא שותק; ולמקם את המחקר המוצע בתוך המפה הזאת. הסקירה צריכה לכלול את המחקר בכל אחת מלשונות הקורפוס ובכל אחת מהמסורות הספרותיות המעורבות, ואת המחקר העדכני ולא רק את המחקרים הקלאסיים. הפסקה החותמת את הסקירה צריכה לנסח במדויק את הפער או את המחלוקת שהעבודה עוסקת בהם.

5.3 שאלת המחקר, התזה, המטרות והחידוש

- **שאלת המחקר:** שאלה מכוננת אחת, ומעט שאלות משנה הכפופות לה.
- **התזה המוצעת:** טענה שניתן להתווכח עליה, שהעבודה תגן עליה ושהטקסטים יכולים עקרונית להפריך. נושא ("הזיכרון ברומן שלאחר המלחמה") אינו תזה.
- **המטרות:** מה תבסס העבודה, פרק אחר פרק, לשם הוכחת התזה.
- **החידוש:** התקנון דורש שמחקר הדוקטורט יכלול חידוש מדעי. יש לנסח אותו כטענה: מה יהיה ידוע, או ייקרא אחרת, לאחר העבודה, שאינו ידוע או נקרא כך כיום. במחקר השוואתי יש לומר מה ההשוואה עצמה מאפשרת לראות, ומה היא מוסיפה לחקר כל אחת מהמסורות המעורבות.

5.4 המתודולוגיה: הפרק המכריע

השופטים קוראים פרק זה ראשון. מתודולוגיה ברמת הדוקטורט אינה מסתפקת בציון גישה: היא מנמקת כל הכרעה מול החלופות, ומראה שההכרעות יחד מסוגלות להשיב על השאלה.

א. הקורפוס

- אילו טקסטים, באילו מהדורות, ומדוע אלה. יש לנסח את אמות המידה לבחירה ואת גבולות הקורפוס, לרבות מה הוצא ממנו במכוון ומדוע.

- יש להבחין בין הקורפוס הראשוני (הנקרא בקריאה צמודה) לבין הקורפוס ההקשרי, ולנמק את היקף הקורפוס: גדול דיו לבסס את הטענה, וקטן דיו לקריאה צמודה.
- יש לציין את מעמדו הטקסטואלי של כל טקסט ראשוני (מהדורה מדעית, מהדורה ראשונה, כתב יד, נוסח, טקסט הצגה, תרגום), וכל בעיה בקביעת הנוסח.

ב. ציר ההשוואה

יש לנקוב במכנה המשותף של ההשוואה (*tertium comparationis*) ובסוג הזיקה הנחקרת: זיקות גנטיות או זיקות מגע (השפעה, התקבלות, כתיבה מחדש, עיבוד, תולדות תרגום); זיקות טיפולוגיות או אנלוגיות ללא מגע; השוואה תמטית או מוטיבית; זיקות בין-מדיומליות (ספרות ותיאטרון, קולנוע, אמנות חזותית, מוזיקה); או תפוצה וספרות עולם. יש להסביר מדוע ההשוואה סימטרית, ואם אינה כזו, מדוע הא-סימטריה עצמה היא מושא המחקר.

ג. המסגרת התאורטית

יש לנקוב בתאוריה או בתאוריות, במושגים המסוימים שישמשו בעבודה ובהגדרותיהם. יש להסביר מדוע הם הולמים את הקורפוס, מה הם מאפשרים לראות שגישות אחרות לא היו מאפשרות, והיכן העבודה סוטה מהם או מתקנת אותם. הצעה לדוקטורט צריכה להראות מודעות לוויכוחים סביב המסגרת שהיא בוחרת ולגבולותיה.

ד. שיטת הקריאה והניתוח

יש לתאר מה ייעשה בטקסטים: קריאה צמודה (ובאילו מאפיינים), ניתוח היסטורי והקשרי, נרטולוגיה, השוואה בין טקסט מקור לטקסט יעד, ניתוח ביצוע, או שיטות דיגיטליות (ובמקרה זה יש לנקוב בכלים, בקורפוס שעליו יופעלו ובאופן שבו יפורשו תוצריהם). אם משולבות כמה שיטות, יש להסביר את היחס ביניהן.

ה. לשונות ותרגומים

- יש לציין את יכולת הקריאה בכל אחת מלשונות הקורפוס והמחקר הרלוונטי. עבודה השוואתית נדרשת לקרוא את הטקסטים הראשוניים במקור.
- אם טקסט ראשוני כלשהו נקרא בתרגום בלבד, יש לציין זאת, לנקוב בתרגום ולנמק את הבחירה.
- יש לציין כיצד יובאו הציטוטים (מקור ותרגום) ובתרגומים של מי ייעשה שימוש.

ו. מקורות, ארכיונים ונגישות

אם המחקר תלוי בארכיונים, בכתבי יד, בהתכתבויות בלתי מפורסמות, בתיעוד תיאטרוני או בחומר המוגן בזכויות, יש לנקוב באוספים, לציין אם הובטחה גישה אליהם, ולתאר נסיעות או היתרים הנדרשים. ההיתכנות היא אמת מידה בשיפוט.

ז. היקף ומגבלות

יש לומר מה העבודה לא תעשה ומדוע. גבול מנומק הוא סימן לשליטה בחומר.

שבע שאלות שהפרק המתודולוגי חייב להשיב עליהן

- אילו טקסטים, באילו מהדורות, ומדוע אלה ולא אחרים?
- על סמך מה הם מושווים, ואיזה סוג של זיקה ביניהם נחקר?
- באילו מושגים ייעשה שימוש, כיצד הם מוגדרים, ומדוע הם הולמים את הקורפוס?
- אילו פעולות קריאה ייעשו בטקסטים?
- באילו לשונות ייקראו הטקסטים, וכיצד יטופל התרגום?
- באילו מקורות או ארכיונים תלוי המחקר, והאם הובטחה גישה אליהם?
- האם המחקר בר-ביצוע במסגרת תקופת הלימודים לתואר שלישי?

5.5 ממצאים ראשוניים: קריאה לדוגמה - אופציונלי

הצעת מחקר לדוקטורט כוללת קריאה לדוגמה בת 3–4 עמודים: ניתוח של קטע, סצנה, שיר או מסמך, המיישם את השיטה שבסעיף 5.4 ומניב תוצאה המקדמת את התזה. זו הראיה הטובה ביותר שבידי השופטים לכך שהמחקר יצליח. סיכום או פרפרזה אינם ממצא. במחקר היסטורי, ממצאים ארכיוניים ראשוניים יכולים לבוא לצד הקריאה לדוגמה או במקומה.

5.6 מתווה פרקים ולוח זמנים

- לכל פרק מתוכנן, חצי עמוד: השאלה שהוא משיב עליה, הטקסטים שהוא קורא, והטענה שיטען. הפרקים צריכים לבנות יחד את התזה, ולא רק לחלק ביניהם את הקורפוס.
- לוח זמנים לפי שנות לימוד, מאישור ההצעה ועד הגשת העבודה, בתוך תקופת הלימודים שנקבעה בנוהלי בית הספר. הוא ישמש בסיס לדיווחים השנתיים.
- פרסומים מתוכננים במהלך המחקר, אם יש.

5.7 רשימת המקורות

בית הספר דורש "רשימה ביבליוגרפית מפורטת". יש לחלק אותה למקורות ראשוניים ולמחקר (ובמידת הצורך גם למקורות ארכיוניים). עליה להציג את מלוא המחקר שעליו נשען הפרויקט, בכל הלשונות הרלוונטיות, ולכלול את המחקר העדכני. יש לכלול רק חיבורים הנוגעים למחקר.

6. עבודת דוקטור במתכונת של אסופת מאמרים

מתכונת ברירת המחדל של עבודת דוקטור במחלקה היא מונוגרפיה. בית הספר מאפשר גם עבודה המורכבת משלושה מאמרים לפחות בעלי תמה משותפת, במסגרת מבוא כללי ודיון מסכם. בחקר הספרות מתכונת זו נדירה, ויש לתכנן אותה כבר בשלב ההצעה.

- מי שמתכוון/ת להגיש עבודת מאמרים יפרט/תפרט בהצעה, לכל מאמר מתוכנן, את הנושא, הרקע התאורטי, השערות המחקר ועיקרי הטיעונים והחידושים הצפויים, ויסביר/תסביר את התמה המשותפת למאמרים.
- החל משנת תשפ"ז, לפחות מאמר אחד צריך להיות מאושר לפרסום בכתב עת המדורג Q1 או Q2, או בדירוג A, A+ או B של ות"ת, ומאמר שני צריך להיות מוגש לכתב עת באותה רמה. פרקים בהוצאות ספרים נבחרות יכולים להיחשב גם הם. מחלקות רשאיות לקבוע דרישות מחמירות יותר.

- הסטודנט/ית צריך/ה להיות המחבר/ת העיקרי/ת של כל מאמר. נדרש אישור מוקדם של בית הספר, המתבקש לפני הגשת העבודה.

7. ציטוט, מראי מקום ורישום ביבליוגרפי

התקן העיקרי של המחלקה הוא המדריך של איגוד השפות המודרניות, MLA Handbook, במהדורתו התשיעית (2021), יחד עם ההנחיות המתפרסמות ב-MLA Style Center (style.mla.org). ניתן להשתמש גם במדריך שיקגו (The Chicago Manual of Style), מהדורה 17 ואילך, באחת משתי שיטותיו: הערות וביבליוגרפיה (Notes and Bibliography) או מחבר-שנה (Author-Date). במקרים חריגים, כאשר העבודה בין-תחומית ומשיקה למדעי החברה, ניתן להשתמש בשיטת APA. בכל מקרה יש להקפיד על שיטה אחת לאורך כל העבודה. קישורים למדריכים של כל אחת מהשיטות מרוכזים באתר הספריות של אוניברסיטת בר-אילן: https://lib.biu.ac.il/referencetools.

תוכנות לניהול מקורות (Zotero, EndNote, Mendeley) מפיקות רשומות בכל אחת מהשיטות האלה, אך יש לבדוק את התוצר ידנית: הן נוטות לשבש עורכים, מתרגמים, כותרים בעברית ואותיות רישיות. **הדבר החשוב ביותר הוא לשמור על אחידות בשימוש בשיטה אחת בלבד.**

8. יושרה אקדמית ושימוש בבינה מלאכותית יוצרת

- כל רעיון, ניסוח וממצא שנלקחו ממקור אחר חייבים בייחוס. העתקה (פלגיאט) היא עבירת משמעת לפי תקנון המשמעת של האוניברסיטה.
- **חובת הצהרה.** לפי "הוראות לשימוש נכון בכלי בינה מלאכותית יוצרת" של בית הספר ללימודים מתקדמים, כל סטודנט/ית חייב/ת להצהיר על שימוש או על אי-שימוש בכלי בינה מלאכותית יוצרת, ולפרט מה הייתה תרומתם. טופס ההצהרה (נספח 1 להוראות) מצורף להצעת המחקר.
- השימוש מותר רק בידיעת המנחה ובאישורו/ה. תוצר של בינה מלאכותית המצוטט בטקסט מופנה כמו כל מקור אחר.
- שאלת המחקר, הטיעון והקריאות חייבים להיות של הכותב/ת. הכותב/ת אחראי/ת לכל הנאמר בטקסט, לרבות שגיאות שמקורן בכלי בינה מלאכותית.
- יש לאמת כל הפניה ביבליוגרפית מול המקור עצמו. כלי בינה מלאכותית מפיקים לעתים קרובות הפניות לספרים ולמאמרים שאינם קיימים; הפניה בדויה נחשבת להפרת יושרה.
- אין להעלות לכלי בינה מלאכותית חומר בלתי מפורסם של אחרים (כתבי יד, מסמכי ארכיון מוגבלים, תמלילי ראיונות).

9. במה מתמקדים השופטים

אמת מידה	השאלה שהשופט/ת שואל/ת
חידוש	האם המחקר מבטיח תרומה ממשית לידע, המנוסחת כטענה?
שליטה בתחום	האם הסקירה מעידה על שליטה במחקר, בכל הלשונות והמסורות הרלוונטיות?

אמת מידה	השאלה שהשופט/ת שואל/ת
שאלה ותזה	האם יש שאלה מכוננת אחת ותזה שניתן להתווכח עליה?
קורפוס	האם הטקסטים והמהדורות מוגדרים והאם בחירתם מנומקת?
השוואה	האם ציר ההשוואה מפורש וההשוואה פורייה?
תאוריה ושיטה	האם המושגים מוגדרים, מנומקים מול חלופות ופועלים בקריאה?
קריאה לדוגמה	האם הקריאה לדוגמה מראה שהשיטה מניבה תוצאות?
היתכנות	לשונות, מקורות, ארכיונים ולוח זמנים: האם הדבר אפשרי?
צורה	היקף, מבנה, שיטת ציטוט אחידה ואיכות הכתיבה.

10. רשימת בדיקה לפני ההגשה

- ☐ עמוד שער דו-לשוני (נספח א') ותוכן עניינים; כל העמודים ממוספרים.
- ☐ לא יותר מ-30 עמודים, ללא עמוד השער ורשימת המקורות.
- ☐ שאלת המחקר, התזה המוצעת וטענת החידוש מנוסחות במפורש.
- ☐ הפרק המתודולוגי משיב על שבע השאלות שבסעיף 5.4.
- ☐ נכללת קריאה לדוגמה בת 3–4 עמודים.
- ☐ נכללים מתווה פרקים ולוח זמנים לפי שנים.
- ☐ אם מתוכננת עבודת מאמרים: מתוארים כל מאמר והתמה המשותפת.
- ☐ רשימת המקורות מחולקת למקורות ראשוניים ולמחקר ונבדקה מול כל הפניה.
- ☐ ציטוטים בלשונות אחרות מובאים במקור ובצדם תרגום.
- ☐ מצורף טופס ההצהרה על שימוש בבינה מלאכותית יוצרת (שימוש או אי-שימוש).
- ☐ הושג אישור ועדת אתיקה, אם נדרש, לפני השיפוט.
- ☐ ההצעה חתומה בידי המנחה/ים; טופס ההגשה חתום בידי הסטודנט/ית, המנחה/ים ויו"ר הוועדה.
- ☐ קובץ PDF אחד, בשם כמפורט בסעיף 4.1, נשלח עם הטפסים למזכירות.

נספח א': תבנית לעמוד השער

אוניברסיטת בר-אילן

Bar-Ilan University

המחלקה לספרות משווה

Department of Comparative Literature

הצעת מחקר לעבודת דוקטור

Ph.D. Research Proposal

שם ההצעה בעברית: _____

Title in English: _____

שם המנחה: _____

שם המנחה הנוסף/ת (אם יש): _____

שם הסטודנט/ית: _____ מס' זיהוי: _____

תאריך הגשה: _____

נספח ב': טפסים ומקורות

שאלות על ההנחיות: **רכז/ת התואר השלישי במחלקה, דוא"ל**.

מסמך	היכן למצוא
נהלים להגשת הצעת מחקר (כל הפקולטות פרט למדעי החברה)	עברית: https://graduate-school.biu.ac.il/node/1788 · אנגלית: https://graduate-school.biu.ac.il/en/node/1932
אישור הצעת המחקר (שני שופטים)	https://graduate-school.biu.ac.il/node/2100
ועדה מלווה	https://graduate-school.biu.ac.il/node/1848
טופס "הגשת הצעת מחקר לעבודת דוקטור"	דף הטפסים לתואר שלישי: https://graduate-school.biu.ac.il/node/2005
טופס לבקשות שונות (שינוי נושא)	דף הטפסים לתואר שלישי: https://graduate-school.biu.ac.il/node/2005
עבודת דוקטור במתכונת של אסופת מאמרים	https://graduate-school.biu.ac.il/node/1794
דיווח על התקדמות במחקר	https://graduate-school.biu.ac.il/node/1792
הוראות לשימוש נכון בכלי בינה מלאכותית יוצרת (כולל טופס הצהרה)	https://graduate-school.biu.ac.il/node/2440
תקנון בית הספר ללימודים מתקדמים	https://graduate-school.biu.ac.il/takanon
מדריכים לשיטות הציטוט	https://lib.biu.ac.il/referencetools

נספח ג': הוראות לשימוש נכון בכלי בינה מלאכותית יוצרת

מבוא

השילוב המהיר של כלי בינה מלאכותית יוצרת (Generative AI) בהשכלה הגבוהה משנה את טיבה של העבודה הסטודנטיאלית ומשפיע על סוגיות של יושרה אקדמית והתנהלות תקינה. עם סיום שנת הלימודים, ישנו צורך דחוף לחדד את הנהלים החלים על השימוש בכלי במ"י בכתיבה והגשה של עבודות, בחינות בית ושאר מטלות אקדמיות. אוניברסיטת בר-אילן רואה חשיבות בהכשרת סטודנטים/ות בכלי בינה מלאכותית יוצרת ובבניית 'אוריינות בינה מלאכותית' בקרב בוגרותיה ובוגריה, תוך הכרת הערך הגלום בכישורים הללו לשוק העבודה העכשווי והעתידי. לפיכך, אין בכוונתה של האוניברסיטה לאסור את השימוש בכלים אלו, אלא להתוות את מאפייניו של השימוש הנאות בהם. האוניברסיטה מותירה בידי המרצה את שיקול הדעת המלא לגבי התרת השימוש בכלי במ"י והגבלתו לפי ראות עיניו/ה. במידה והמרצה לא הורה/תה מפורשות לסטודנט/ית שהשימוש בכלי בינה מלאכותית יוצרת אסור בקורס האמור, תהא ברירת המחדל שהשימוש מותר, אך תוך חובת גילוי נאות של הסטודנט/ית ביחס לאופן השימוש. החובה לבירור מדיניות השימוש בכלי בינה מלאכותית יוצרת מוטלת בשלמותה על הסטודנט/ית. בכל מקרה בו המדיניות אינה ברורה, יש לשאול את המרצה מהי העדפתו/ה.

הנחיות

א. חובת הצהרה

על סטודנטים/ות תחול החובה להצהיר על שימוש או אי-שימוש בכלי בינה מלאכותית יוצרת במשימותיהם/ן. ההצהרה תפרט אם נעשה שימוש בכלי במ"י ומה היתה תרומתם הספציפית לתוצר הסופי. למדריך זה מצורף בסופו (נספח 1) טופס שניתן להדפיס ובו פירוט של אופני השימוש בכלי במ"י. את הטופס יש לצרף באופן דיגיטלי או בעותק קשיח למטלה האקדמית המוגשת.

לצד האמור לעיל, עולה הצורך לחדד את ההנחיות אודות עבירות משמעתיות הכוללות שימוש לרעה בטכנולוגיות אלה. באופן עקרוני, שימוש בבינה מלאכותית יוצרת דומה לסיוע הניתן לסטודנט/ית על ידי אדם אחר. ככל שהדבר מותר על פי תקנוני יושרה אקדמית, יש לייחס את השימוש באופן הולם, על ידי מתן איזכור, מראה מקום או ציטוט. אם תקנון האוניברסיטה אינו מתיר סיוע מסוג זה כאשר הוא ניתן לסטודנט/ית על ידי אדם אחר, ייחול האיסור גם במקרה של כלי בינה מלאכותית יוצרת, כמפורט בתקנון משמעת, סעיף פלגיאט: https://acad-sec.biu.ac.il/sites/acad-sec/files/shared/Mishmaat/Plagiat.2021.pdf.

הכרעה משמעתית בעבירות הקשורות לשימוש שאינו מותר בכלי בינה מלאכותית יוצרת תהיה בהתאם למפורט בתקנון המשמעת האוניברסיטאי, כאילו מדובר היה בעברת יושרה אקדמית אחרת: https://acad-sec.biu.ac.il/sites/acad-sec/files/shared/Takanonim/Takanonim%20Senat/TakMishmaatStudentimH.2.1.2024.pdf.

ב. שימוש אתי

אחריות: על התוכן שנוצר על ידי הבינה המלאכותית לעבור עריכה וביקורת עצמאית על ידי הסטודנט/ית, על מנת לוודא את נכונותו והתאמתו לדרישות האקדמיות. הסטודנט/ית המגיש/ה את העבודה נושא/ת באחריות על כל הנאמר בה, גם על שגיאות שמקורן בבינה המלאכותית, והן יזקפו לחובתו/ה.

שמירה על פרטיות: יש להקפיד שלא לשתף מידע אישי או רגיש עם כלי הבינה המלאכותית, ולהשתמש בהם באופן המכבד את הפרטיות של כל המעורבים. מצ"ב מדיניות הגנה על פרטיות של האוניברסיטה: https://ict.biu.ac.il/Privacyprotection.

הגנה על מידע: יש להקפיד שכל שימוש בכלי בינה מלאכותית יישמע להנחיות הגנת המידע של האוניברסיטה, כמפורט במדיניות הגנת המידע: https://ict.biu.ac.il/Datasec https://ict.biu.ac.il/Documentsec.

הימנעות מהטיה: כלי הבינה המלאכותית עשויים להכיל הטיות וטעויות שונות (ובפרט hallucinations, מיס-אינפורמציה ודיס-אינפורמציה). חשוב לבחון את התוכן שנוצר ולהבטיח שהוא מאוזן, מבוסס על מידע מהימן וחף ממידע שקרי במתכוון. בכל מקרה בו נוצר במסגרת השימוש בבינה מלאכותית יוצרת טקסט הכולל תוכן עובדתי, יש לוודא את נכונותו באמצעות כלים אחרים.

נספח מס' 1 – הצהרה על שימוש בכלי בינה מלאכותית יוצרת (במ"י - Generative Artificial Intelligence)

להלן טופס ובו הצעה להצהרה על שימוש בכלי בינה מלאכותית יוצרת שיצורף למטלות אקדמיות עם הגשתן.

הצהרה על שימוש בכלי בינה מלאכותית יוצרת

פקולטה: _____ מחלקה: _____

שנת לימודים: _____ סמסטר: _____

שם המרצה: _____ שם ומספר הקורס: _____

אני, החתום/מה מטה, מס' ת.ז.: _____

מצהיר/ה כי בעבודה זו נעשה שימוש בכלי בינה מלאכותית יוצרת מסוג: _____

למטרות הבאות:

- גיבוש רעיונות וסיעור מוחין: סיוע בגיבוש רעיונות ותכנון מבנה העבודה.
- סיוע במחקר: עזרה באיסוף וסיכום חומרי מחקר רלוונטיים.
- טיוטת תוכן והרחבה: יצירת טיוטות ראשוניות; הרחבת תוכן קיים עם פרטים והסברים נוספים.
- שיפור שפה וסגנון: שיפור בהירות, קוהרנטיות ואיכות סגנונית של הכתיבה.
- ציטוט ופורמט: יצירת ציטוטים אוטומטיים ועיצוב רשימות ביבליוגרפיות.
- ניתוח נתונים והצגת גרפיקה: עזרה בניתוח נתונים ויצירת גרפים ותרשימים.
- תרגום ותמיכה בשפה: מתן סיוע בתרגום ותמיכה בשפה בעת הצורך.
- ייצור קוד תוכנה: כתיבת קוד בשפת מחשב או עריכה שלו.
- שימושים מתמטיים: הוכחת טענות מתמטיות.
- אי-שימוש: לא נעשה כל שימוש בכלי בינה מלאכותית יוצרת בהכנת עבודה זו.

ידוע לי שככל שהיה השימוש בבמ"י, הוא נעשה באישורו/ה של המרצה ולאחר בירור המדיניות הנוגעת לקורס.

חתימה: _____ תאריך: _____